

Бюлетень за підсумками тренінгу

Незрячий та слабозрячий відвідувач в музеї

Стальова Воля 2014

Тренінг:

Підвищення доступності польських та українських музеїв
в професійному обслуговуванні сліпих і людей зі слабким зором.
Регіональний Музей в Стальовій Волі, 10-11.02.2014

Проект:

«МУЗЕЇ БЕЗ БАР'ЄРІВ - КОАЛІЦІЯ ПОЛЬСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ МУЗЕЇВ
ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НЕПОВНОСПРАВНИХ ВІДВІДУВАЧІВ»
– реалізовується в рамках Програми транскордонного
співробітництва Польща - Білорусь - Україна 2007-2013

Організатор:

Регіональний музей в Стальовій Волі

Редагування навчальних матеріалів тренінгу:

Анна Ґарбач, Анна Шльонзак, Евеліна Вєхнік

Графічний проект і верстка:

KAVA Design, Яцек Кава

Видавець:

© Регіональний музей в Стальовій Волі

ISBN 978-83-61032-27-4

Проект фінансується спільно
з Європейським Союзом у рамках
транскордонного співробітництва
Польща-Білорусь-Україна 2007-2013

Зміст

Вступ	4
Інформація про викладачів	5
Dr Marcin Szeląg Музей доступний для незрячих і осіб з вадами зору	6

Вступ

Тренінги з питань належного обслуговування та навчання неповносправних осіб були адресовані музейним працівникам та лекторам (едукаторам) з польських і українських музейних закладів. Завданням тренінгів було не лише навчати учасників, а й показати нові вирішення, допомогти у створенні навчально-освітніх програм, поглибити розуміння та підвищити чутливість до проблем і очікувань осіб з особливими потребами. Тренінг проходив у формі майстер-класів, за участю неповносправних осіб.

Тренінг з питань обслуговування незрячих осіб відбувся 10-11 лютого 2014 року в Регіональному музеї в Стальовій Волі. Його проводив к.н. Марцін Шельонг, історик мистецтва, науковий співробітник Університету ім. Адама Міцкевича у Познані, завідувач Навчально-освітнього відділу Національного музею у Познані. Йому асистували Кінга Малік-Гуня, Пауліна Шельонг та Ева Возьняк, які займалися практичною частиною (проведенням майстер-класів).

Навчання мало теоретичний та практичний виміри. Лектором було показано розвиток музейної справи через призму доступу до фондів для все більш широкої громадськості. Обговорено також цікавий проект-виставку, який реалізував Національний музей у Познані під назвою «5 відчуттів. Аудіо-опис». Аудіо-опис.

Важливою частиною навчання був «вступ до теорії» партиципаційного музею (музею участі). Адже на цій теорії базується інноваційна навчальна програма «Мислячи відчуттями – відчуваючи розумом», яку Марцін Шельонг створив для потреб проекту «Музеї без бар'єрів». В практичній частині (майстер-класи) навчання, яка відбувалася за участю незрячих і слабозрячих осіб, на практиці показано впровадження деяких положень вище згадуваної навчальної програми.

Інформація про викладачів:

к.н. Марцін Шельонг

– історик мистецтв, науковий співробітник Університету ім. Адама Міцкевича у Познані, завідувач Навчально-освітнього відділу Національного музею у Познані. Займається сучасною музейною проблематикою і теорією музейної освіти. Співредактор першої в Польщі антології текстів, присвячених музейній освіті «Музейна освіта. Антологія перекладів» (2010), автор концепції досліджень «Репорт про стан музейної освіти у Польщі (2009-2012) та редактор тому «Музейна освіта в Польщі. Ситуація, контекст, перспективи розвитку», в якому підведені підсумки цих досліджень (2012). Його досвід у сфері інноваційних навчальних програм, в т.ч. адресованих спільноті неповносправних осіб, включає, зокрема: співавторство у підготовці виставки і навчальної програми «5 відчуттів. Аудіодескрипція» (2011), розробка концепції надання доступу до постійно діючих галерей в Національному музеї у Познані (2012), підготовка партиципаційної виставки «Що спільного має кружево з вітряком? Нідерланди» (2013). Нині реалізовує дослідницький проект «Освіта в музеї мистецтв», фінансований Національним центром науки у Кракові.

Кінга Малік-Гуня

– випускниця Педагогічної Академії в Кракові, спеціалізація «ревалідаційна педагогіка», спеціальність «олігофренопедагогіка»; понад 9 років професійно зв'язана з Групою спеціалізованих шкіл № 103 ім. Марії Гжегожевської у Познані, де працює з дітьми та молоддю з вадами інтелектуального розвитку; спеціалістка з питань альтернативної комунікації; асистентка під час проведення Спеціальних Олімпіад - Великопольське – Познань. Спів-ініціатор шкільного проекту «прогулянки з мистецтвом», який заохочує молодих людей та їх сім'ї до спів творення та активної участі в культурному житті міста Познань. Співавтор фільмових проектів (спільно з Центром мистецтв дитини у Познані), призначених для осіб з особливими потребами.

Пауліна Шельонг

– історик мистецтв, музейний лектор (едукатор), куратор Відділу тканин, варіо та прикладних мініатюр Познанського музею прикладного мистецтва. Цікавиться історією музейної справи, теорією музейної освіти і виставковою проблематикою. Авторка музейних публікацій та навчальних програм. Понад 6 років в Національному музеї у Познані реалізовує проект «Мистецтво життя», адресований учням Групи спеціалізованих шкіл № 103 ім. Марії Гжегожевської у Познані.

Ева Возьняк

– випускниця Університету ім. Адама Міцкевича у Познані, спеціалізація «спеціальна педагогіка», спеціалістка з питань альтернативної комунікації, впродовж 15 років професійно пов'язана з Групою спеціалізованих шкіл № 103 ім. Марії Гжегожевської у Познані, де займається з молоддю з вадами інтелектуального розвитку. Співтворець багатьох проектів із залучення учнів спеціалізованих шкіл в активну співучасть в культурі не лише у якості отримувачів, а й у якості творців, зокрема, спів-ініціаторка програми «Мистецтво життя», реалізованої з 2008 року у співпраці з Національним музеєм у Познані, та проекту «Великі пригоди з фільмом», реалізованого у співпраці з Центром мистецтв дитини у Познані.

доктор Марчін Шельонг

Музей доступний для незрячих і осіб з вадами зору

Великобританія

- Населення: 58,4 млн.
- 6,4 млн. осіб (близько 11% населення) є інвалідами
- 2,4 млн. осіб – це інваліди працездатного віку
- 9% інвалідів працездатного віку – безробітні

Польща

- Населення: 38,5 млн.
- 4,7 млн. осіб (близько 12% населення) є інвалідами
- 0,5 млн. осіб – це особи зі слабким зором або з ураженнями органів зору.
- Оцінюється, що близько 90 тис. осіб є незрячими
- 2 млн. осіб – це інваліди працездатного віку
- 73% інвалідів працездатного віку – безробітні
- З майже 80 тис. членів Польської Асоціації Незрячих, близько 5 тис. (близько 6%) мають роботу.

Великобританія

Особисті старші 16 років

- 1,1 млн. людей мають серйозну інвалідність органів зору (що кваліфікує їх до реєстрації як осіб незрячих або з вадами зору)
- 1,7 мільйона осіб мають порушення зору в такій мірі, що для них стає неможливим вільно прочитати стандартний друкований текст і набагато більше мають проблеми з поганим зором
- 4% незрячих не мають відчуття світла
- 19 тис. (приблизно 2%) зареєстровані як особи з інвалідністю зору і читають Брайлем
- 24% незрячих використовує аудіо записи
- 97% осіб, старших 65 років, носять окуляри
- 90% осіб з вадами зору мають більше ніж 60 років

Класифікація вад зору ВООЗ базується на трьох основних параметрах зору.

- Гострота зору, або центральний зір
Медичний параметр, що визначає здатність сприймати деталі на певній відстані.
- Поле зору, тобто периферичний зір
Медичний параметр, що визначає здатність бінокулярного сприйняття середовища у вертикальній і горизонтальній орієнтації
- Функціонування органів зору, тобто спосіб зорового функціонування в повсякденному, професійному, соціальному та культурному житті

Функціональний параметр щодо зору, слуху і дотику виділяє три методи роботи, які відповідають трьом групам людей з проблемами зору:

- Методи візуально-слухо-тактильні
- Методи слухо-тактильно-візуальні
- Методи слухо-тактильні - не візуальні методи

Люди повністю незрячі, або люди без почуття світла, застосовують у всіх ситуаціях не візуальні методи

Вади і захворювання органів зору

Рефракційні вади:

- далекозорість,
- короткозорість
- астигматизм (прямий, зворотний, косий)

Захворювання:

- катаракта
- глаукома
- дегенерація жовтої плями (AMD),
- пігментна дистрофія сітківки
- діабетична ретинопатія
- відшарування сітківки

Розлади моторики очей:

- косоокість (східна, розхідна, вниз, вгору, коса)
- ністагм (вертикальний, горизонтальний, змінний)

Здоровий зір

Короткозорість

AMD – початок хвороби

**AMD – Центральна скотома
– пізня фаза**

Глаукома

Відшарування сітківки

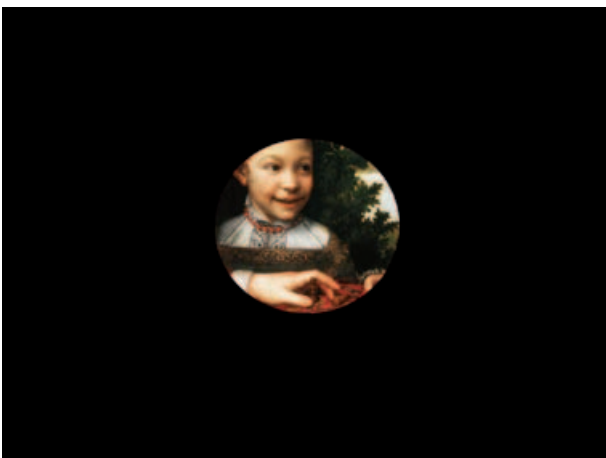
Діабетична ретинопатія

**Діабетична ретинопатія
– розсіяна скотома**

Катаракта

**Пігментна дистрофія сітківки
– звужене поле зору**

Косоокість

Доступ до музею

Двері

розсувні

– такий тип дверей особливо небезпечний для людей з порушеннями зору і тому їх слід уникати. При вході поруч з ними, слід ставити додаткові розкривні або розсувні двері.

обертові

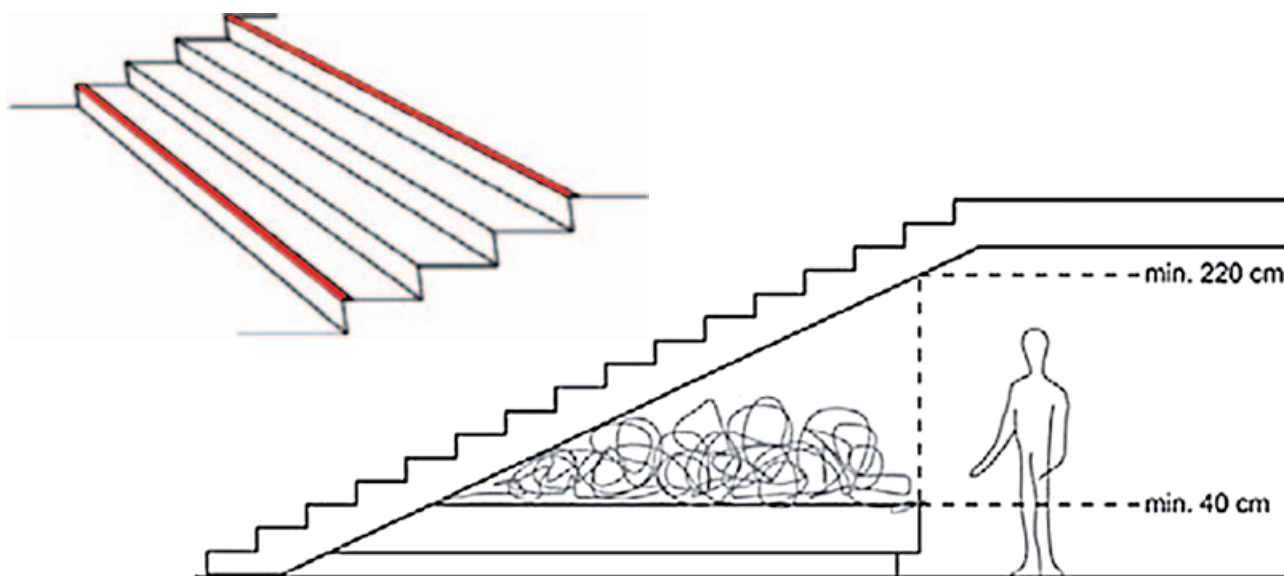
– як правило, вважаються недоступними для людей, що користуються інвалідними візками та для людей з обмеженими можливостями зору. У випадку вхідних дверей, так як вище.

напівавтоматичні

– відкриваються при натисканні на кнопку або ручку. Важливе значення має правильне розміщення кнопок (висота 80-120 см від підлоги, за відповідним під'їздом для осіб на інвалідних візках). У люди із вадами зору можуть виникнути проблеми з пошуком кнопок, тому дуже важливим є їх чітко позначення та розміщення на видному місці.

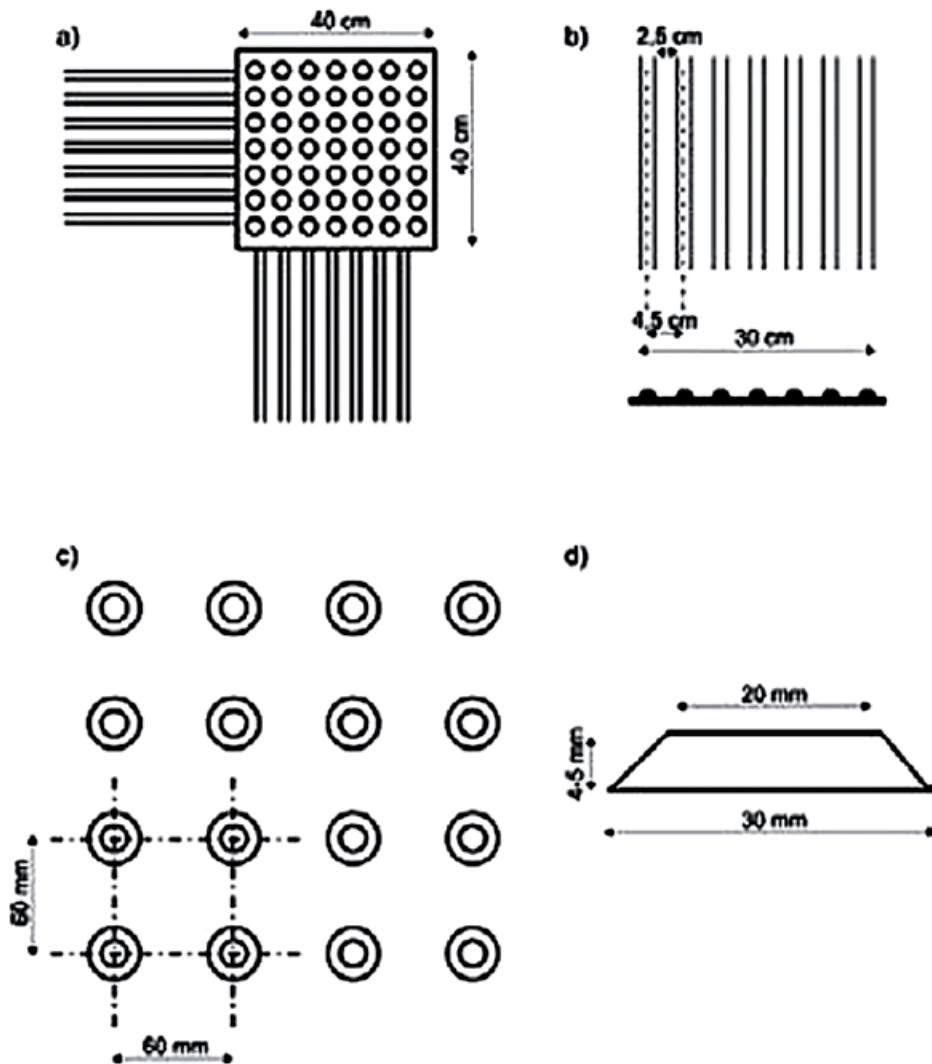
Всі двері та прозорі перегородки в будівлі, в тому числі у вхідній зоні, повинні бути відповідним чином позначені, щоб захистити відвідувачів від ударів у прозору панель.

- Для осіб із вадами зору надзвичайно важливим є позначення першої і останньої сходинки кожного сходового прольоту.
- Примітка: Таке позначення не відповідає польському законодавству і вимагає отримання згоди.
- У випадку сходів та ескалаторів дуже важливо захистити простір під прольотом таким чином, щоб користувачі не могли потрапити під сходи і були захищені від удару головою.
- Такий захист має бути зроблений там, де висота є меншою ніж 220 см. .

Дотикові доріжки

- Дотикові доріжки повинні вести в основному від входу в будівлю музею до найближчої точки, де людина з вадами зору зможе отримати всю необхідну інформацію.
- Дотикові доріжки можуть також вести до інших важливих місць, наприклад, туалетів, кав'ярень, ресторанів. На постійних виставках, їх також можна використовувати для того, щоб вести незрячу особу до наступних пунктів експозиції.
- Однак слід пам'ятати, що ті ж дотикові доріжки не надають інформації про те, куди вони ведуть, тому важливо надавати додаткову інформацію, у вигляді, наприклад, тифлогафічних планів, завдяки котрим відвідувач зможе ознайомитися зі схемою об'єкту і дотиковими доріжками.

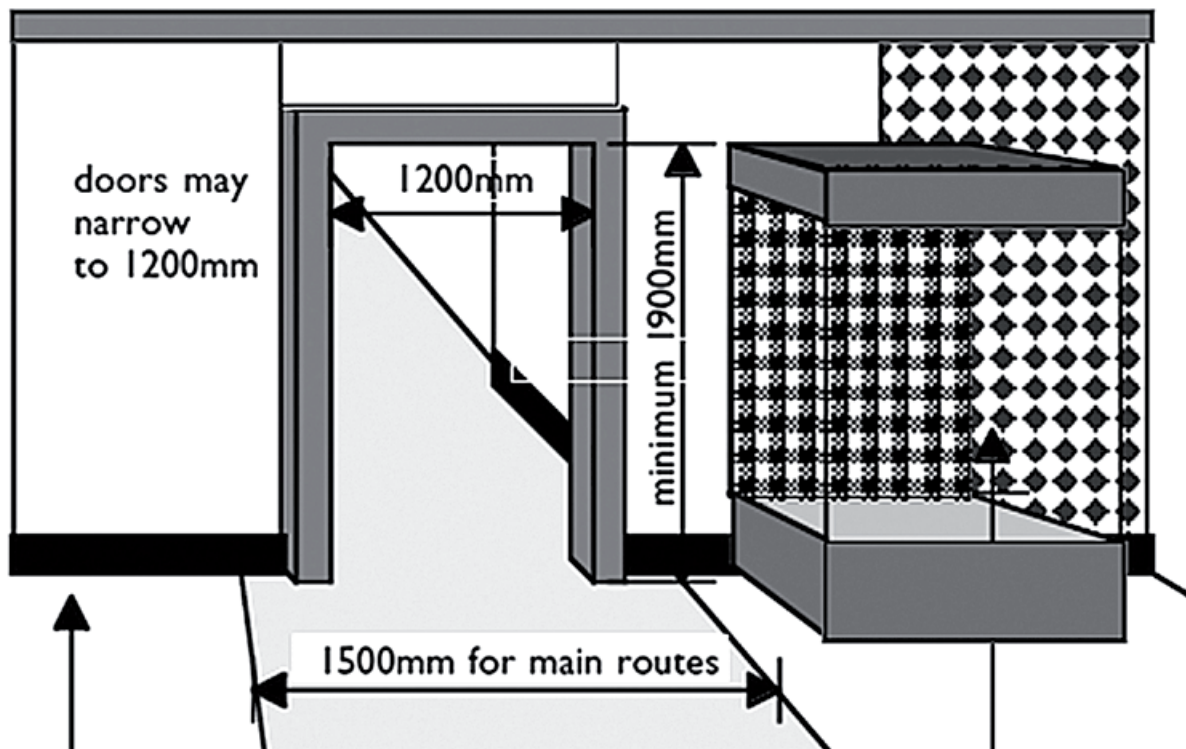

Ліфти

- Внутрішні і зовнішні панелі управління повинні бути на висоті 80-120 см від підлоги кабіни або підлоги на певному поверсі, а внутрішня таблиця не може бути ближче, ніж 50 см від кута кабіни.
- Панелі управління повинні бути обладнані додатковими позначками для незрячих і голосовою інформацією.

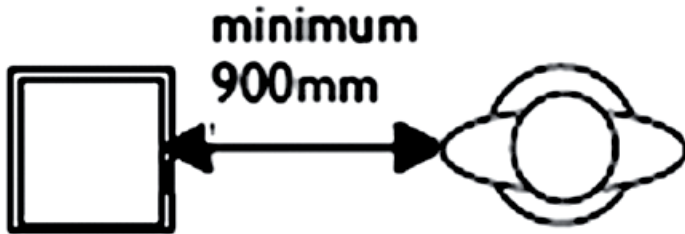
- Рекомендується паралельне використання знаків на мові Брайля та випуклих арабських цифр.
- Крім того, варто позначити, за допомогою кольору або збільшеної випуклості, кнопку поверху, на якому знаходиться вихід з будівлі.
- Практикують також розміщення поряд з кнопками написів, котрі інформують про функції кожного поверху. Така інформація також повинна подаватись у вигляді голосу після зупинки кабіни на певному поверсі.
- Панелі управління повинні бути обладнані традиційними кнопками. Неприпустимо використовувати сенсорні панелі, через їх недоступності для осіб з вадами зору.
- Над входом до ліфта має звучати звуковий сигнал, який вказує про прибуття ліфта. Така інформація особливо важлива для людей із вадами зору, котра полегшує шукання входу до кабіни.

- Основні маршрути й шляхи евакуації повинні мати ширину не менше 150 см (може бути зменшена до 120 см в проходах між приміщеннями).
- Для незрячих осіб вирішальне значення має організація проходів. Вони повинні бути по можливості прямими, а елементи обладнання, меблі, реклама і т.д., слід розставляти в ясній і зрозумілій формі для користувачів, але не переходячи за строго прийняту лінію (так званий принцип однієї лінії).
- Уникайте складних або звивистих і оглядових маршрутів, і довгих «тупиків», де відвідувачі повинні будуть розвернутися.

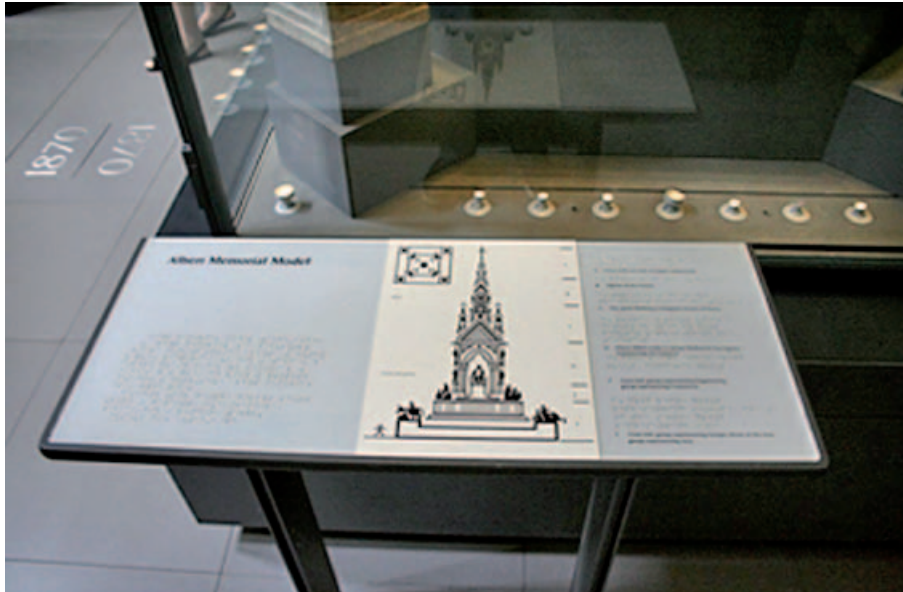

- Простір навколо кожної вітрини або екранів виставки повинна бути більше 90 см.
- Бруківка, гравій, товсті килими перешкоджають руху інвалідних візків
- Для кращої орієнтації контрастуйте площини (колір, обробка, матеріал) - стін, підлоги, вітрин, звисів і інших потенційних загроз.
- Поверхня підлоги повинна бути матовою, щоб уникнути засліплення.

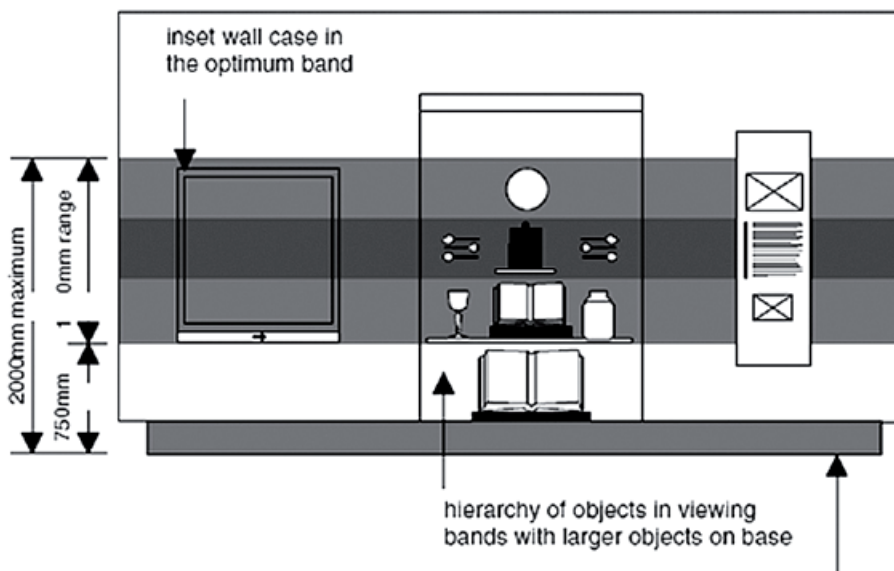

Тифлографічні плани і моделі

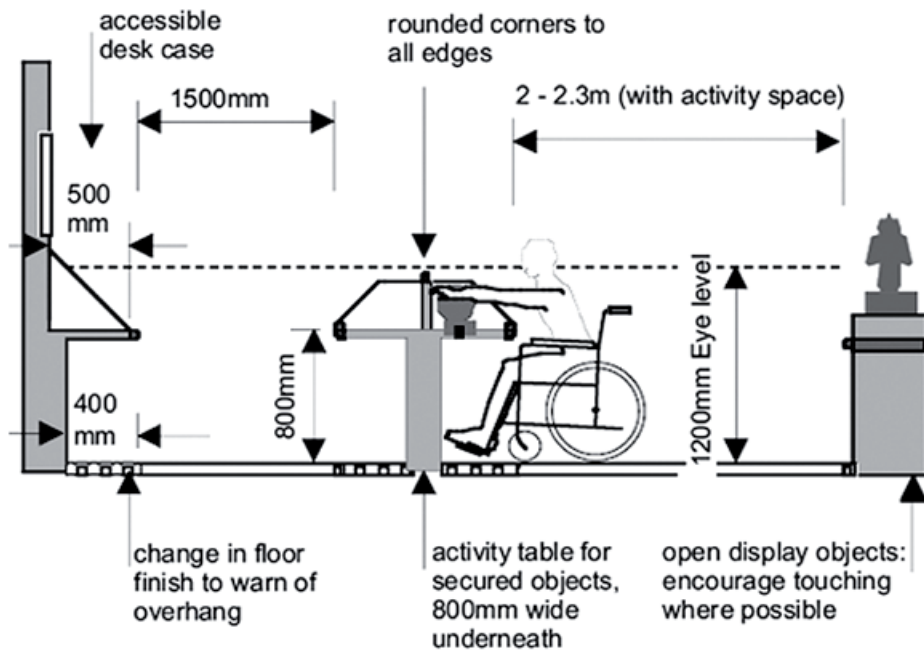
- Тифлографічні плани дозволяють незрячим або особам з вадами зору, котрі вміють прочитати тифлографіки, ознайомитись з плануванням будівлі та експозиції.
- Плани повинні бути розроблені професіоналами, за участю людей з вадами зору. Дуже важливим є забезпечення належного балансу між об'ємом наданої інформації та максимальним спрощенням планів.
- Рекомендується використовувати ці плани в якості системи разом з іншими тактильними позначеннями, наприклад дотиковими доріжками, дотиковими позначеннями на поручнях сходів і пандусів.

- Експонати повинні бути представлені на оптимальній висоті від 75 до 200 см над рівнем підлоги.
- Менші і ті об'єкти, які вимагають більш детального огляду, а також найважливіші ключові підписи повинні бути поміщені у більш вузькій смузі від 120 до 160 см над рівнем підлоги.
- Важливо: переконайтеся, що те, що презентується видно з візка.

- Вітрини не повинні бути вищими ніж 80 см від рівня підлоги, з мінімальним вирізом і вільним простором у 40 см для паркування візка. Так само, місця, обладнані комп'ютером, не повинні бути вищими ніж 80 см від підлоги, повністю доступні для припаркованого візка (без фронтів або сталих перешкод, наприклад письмового столу).

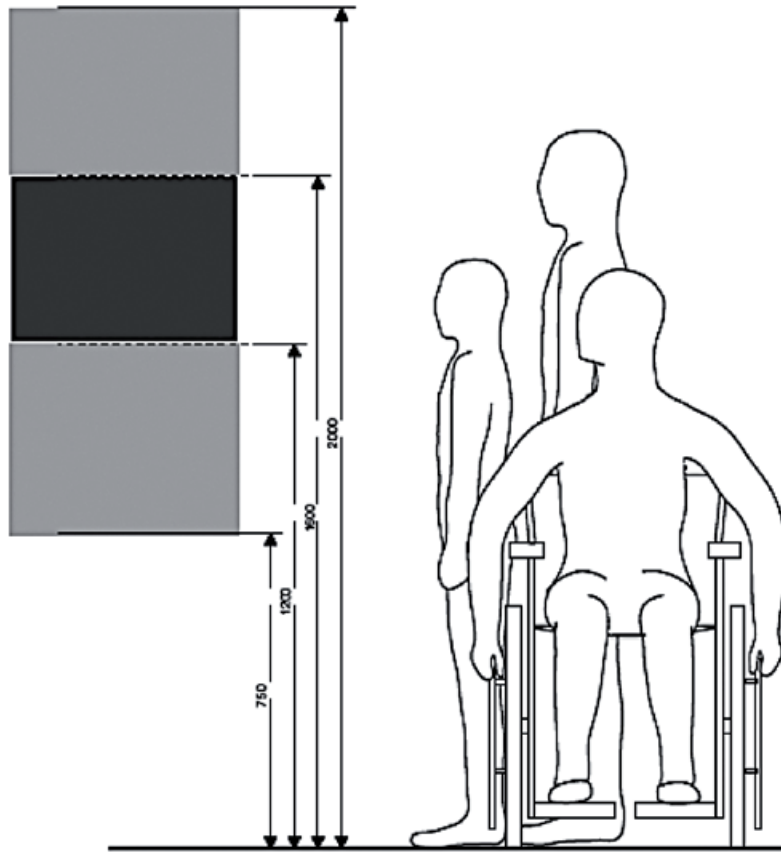

- Відвідувачі мають отримати чітке запрошення до того, щоб доторкнутися до об'єктів, до яких отримали доступ. Вони повинні бути представлені таким чином, щоб до них можна було дотягнутись з рівня візка.
- Слід розглянути питання про введення знаків Брайля, розташованих плоско або під невеликим кутом, що не перевищує 45°. Слід також, в міру необхідності, забезпечити можливість використання відвідувачами нюху, наприклад, залишити банки з прянощами, травами, квітами, саше, ароматизатори і т.д.
- Слід забезпечити достатньо місця для перегляду великих об'єктів, фотографій, зображень і т.д., уникаючи їхньої презентації в умовах обмеженого простору, де можуть бути затори. Великі об'єкти добре супроводжувати тривимірними або тифлографічними дотиковими моделями.

Підписи, текст, графіка на виставці – розміщення

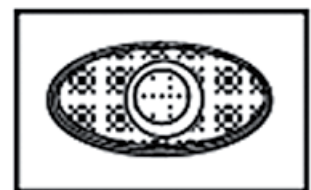
- Підписи повинні бути розташовані під відповідним кутом (переважно 90° до лінії зору), і так близько до глядача, наскільки це можливо. Вони також повинні читатися особами в інвалідних візках.

■ optimum general viewing band 750-2000mm from FFL

■ optimum detailed viewing band 1200-1600mm from FFL

- Підписи та експонати має бути видно з тієї самої точки зору. Слід використовувати чітку нумерацію (і велику за розмірами).
- Маленькі або складні об'єкти на збільшеній фотографії.

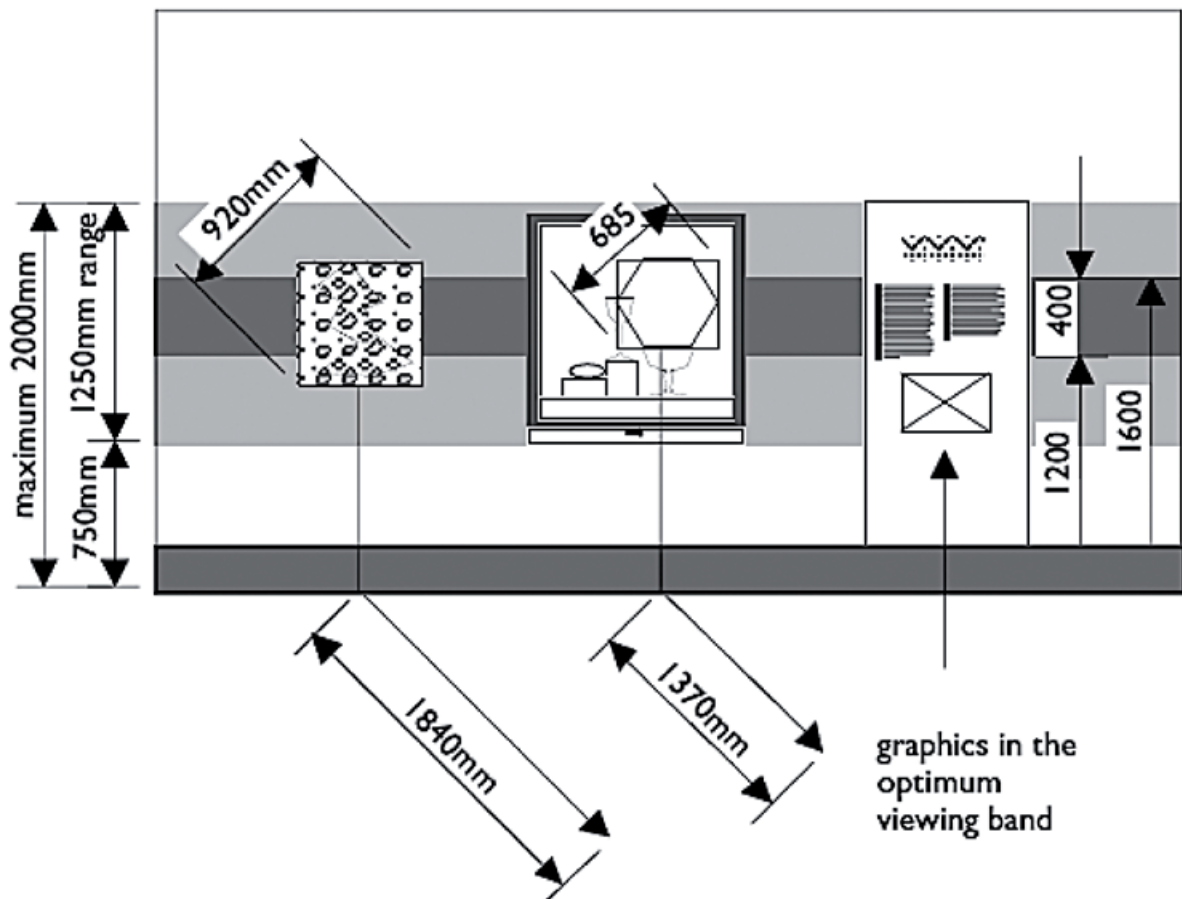
Ідеальне розташування простого графічного силуету експонату, який описується.

- Використовуйте прості методи укладу тексту з певною ієрархією: назва, основна ідея, додаткову інформацію, підписи, джерела.
- Мінімальний розмір тексту 18 – 36 пунктів у підписах для об'єктів (етикетки надгробків)
- Менший шрифт у 14 пунктів, коли є великий контраст між текстом і фоном, і відстань до етикетки менша ніж 50 см, а оптимальна висота висіння 120-160 см від підлоги.

- Фотографії, графіка та інші візуалізації повинні мати матову поверхню.
- Фотографія повинна бути чіткою, мати хорошу контрастність і максимально можливе збільшення.
- Експонат повинен бути представлений таким чином, щоб мати можливість відійти на відстань принаймні в два рази більшу, ніж його діагональ.
- Аналогічний принцип, по можливості, у разі великих предметів.

- Залежно від цілей і особистих переваг можна використовувати шрифти з зарубками і без зарубок. У деяких шрифтів необхідно відзначити, чи вони не надто подібні, наприклад 3 і 8 або 0 і 6.
- Уникайте курсиву і надмірного використання великих літер (вони впливають на форму контуру слова, і тому їх важко читати).
- Уникайте дивних, нетрадиційних, декоративних літер.
- Використовуйте шрифт в його істинному вигляді. Уникайте використання ефектів, таких як ескіз або тінь.

AaBbCc

AaBbCc

what to avoid when choosing a font

what to avoid when choosing a font

WHAT TO AVOID WHEN CHOOSING A FONT

WHAT TO AVOID WHEN CHOOSING A FONT

what to avoid when choosing a font

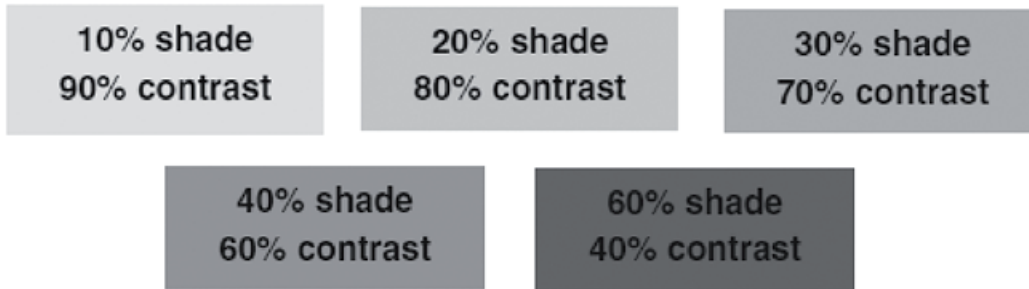
WHAT TO AVOID WHEN CHOOSING A FONT

Outline

Shadow

- Важливою особливістю прочитання тексту є контраст між текстом і фоном.
- Рекомендується, щоб було як мінімум 70% контрасту між текстом і фоном.

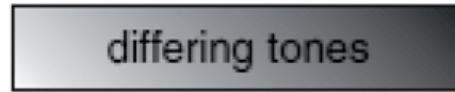
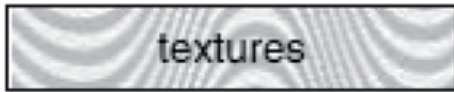

- Комбінація кольору фону, тексту та шрифту повинна дати високу контрастність і чіткий, текст, котрий легко читається.
- Використовуйте темні кольори для тексту і світлі для фону
- Не використовуйте жовтий (лише в якості фону для чорного тексту).
- Уникайте блідих кольорів на кольоровому тлі або насичених кольорів подібного тону, наприклад, сірого на синьому.
- Графіка також має контрастувати на фоні на аналогічних принципах.

- Друк на текстурі, багатобарвній і градієнтовій поверхні може зменшити читабельність. Контраст між фоном і текстом має вирішальне значення.
- «Галоген» ефект призводить до того, що текст видається більшим.

Reversed

Non-Reversed

- Відстань між рядками і між символами є одним з найбільш важливих факторів, що впливають на читабельність тексту. Слід приготувати кілька зразків, щоб вибрати найбільш підходящий.
- Довжина рядка 50-75 знаків з пробілами.
- Намагайтеся уникати переносу слів на кінці рядків і переходу речень на наступну сторінку.
- В текстових програмах, призначених для підготовки текстів, вимкніть функцію автоматичних переносів.
- Якщо у вас є більше тексту, ніж поверхні, на якій ви можете зменшити його, спробуйте знайти більшу поверхню, а не зменшити і компактно розмістити текст. Подумайте також про скорочення тексту.

example of very little leading which
reduces legibility example of very little
leading which reduces legibility example
of very little leading which reduces legibility

condensed lettering

s t r e t c h e d l e t t e r i n g

Орієнтація тексту

- Слід пам'ятати, що зміна орієнтації тексту з горизонтальної знизить його читабельність.
- Текст, розташований на кривих і незвичайних формах, буде читабельним і ефективним при використанні його як заголовка або назви, але слід використовувати цей ефект обережно.
- Слід уникати розташованого в стовпці тексту.
- Уникайте набору тексту на зображеннях. Набраний на картинах текст важко читається особами з вадами зору.

- Інформація повинна бути запропонована в альтернативній формі (великий чорно друк, тифлографіка, рельєфний друк, шрифт Брайля, індуктивна петля, аудіо).

Категорія	Матеріал / експонат
нечутливе до світла	метали, кераміка, камінь, скло, емаль
світлочутливе	живопис маслом, деревина, слонова кістка
дуже світлочутливе	тканина, більшість робіт на папері, хутро та пір'я, шкіра

Місце	Рівень світла
Експозитури (чутливі до світла)	50 лк (дуже чутливі) до 150 лк (чутливі) в залежності від матеріалу
Експозитури (нечутливі до світла)	Відсутність максимального рівня світла
Позначення та тексти на виставці	50 лк вище рівня навколишнього освітлення
Місця праці (у цілому)	300-400 лк (плюс світло на завдання)
Місця праці (детальніше)	400-1000 лк (плюс світло на завдання)

Публікації

- Слід мати на увазі, що вони також були доступні для людей з обмеженими можливостями зору.
- Аналогічні принципи як до текстів на виставках повинні використовуватися для плакатів, листівок, запрошень і т.д. Всі вони повинні бути оформлені великим, чітким шрифтом, а якщо це не можливо, мають бути запропоновані альтернативні формати, залежно від цільової групи.
- Вони повинні містити символи, що свідчили б про доступність установи.

- Інформація повинна бути запропонована як альтернативній формі (великий чорний друк, тифлографіка, рельєфний друк, шрифт Брайля, індуктивна петля, аудіо записи).

- Це означає, що будівля, виставка, лекція доступна для людей на інвалідних візках.

- Це означає, що перед входом в будівлю є рампа для візків.

- Це означає, що тексти або інформація є доступними для людей з обмеженими можливостями зору.

- Це означає, що ви можете відвідувати музей з собакою-поводирем

- Це означає, що є доступ по сходах з певною кількістю сходинок.

Підписи, текст, графіка на виставці

- Згідно досліджень міжнародної організації PISA (Програма міжнародної оцінки умінь учнів) і ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) майже 40% поляків не розуміє, що читає, і ще 30% співвітчизників розуміє, але в невеликій мірі.
- Дослідження, проведене під егідою ОЕСР показує, що кожен шостий магістр в Польщі є функціонально неграмотним

Тому...

- З метою задоволення широкого спектру навичок, використовувати просту польську мову, адресованого до рівня читання 12 або 13-річних, у випадку основної інформації, і 15-річних у випадку додаткової інформації. (В англійських публікаціях є спеціальні тести на розуміння прочитаного. У Польщі була розроблена спеціальна комп'ютерна програма для аналізу складності текстів).
- Така мова не повинна бути занадто простою і поблажливою. В той же час дозволяє як швидке зрозуміння і стає доступною для глухих осіб, у котрих перша мова - це мова жестів, осіб з труднощами в навчанні і закордонних гостей.

Підготовка підпису доброзичливого до відвідувача

- Слід визначити відповідний рівень змістовної складності підпису, так щоб він був зрозумілим. Напис ясною і зрозумілою мовою не обов'язково означає спрощення, а напис для людей, які не є експертами в цій області.
- Підготовку підпису слід розпочати від інформації, котра безпосередньо стосується об'єкта, того, що відвідувачі можуть бачити, відчувати, робити, або зрозуміти у місці, де він перебуватиме, читаючи або слухаючи.
- Слід бути обережним із довжиною речень. Найдовше не повинно перевищувати 25 слів, найкоротші можуть складатися з 2 або 3 слів. У середньому, оптимальна довжина речень становить від 10 до 15 слів.
- Замість довгих блоків інформації краще використовувати короткі абзаци або підпункти. Поділ на абзаци дозволяє поділити думки і дає шанс на короткий перерви між окремими темами висловлювання. Людям з обмеженими можливостями дозволяє вільно перейти до наступної теми висловлювання, широкій громадськості дає шанс на зупинку читання і протиставлення інтерпретації з об'єктом.
- Взагалі метафори краще використовувати в інших формах оповіді, ніж у випадку підписів на виставці. Так як і з метафорами, слід обережно використовувати знаки оклику і жарти.
- Використання цитат має здійснюватись тільки тоді, коли вони приносять користь для підпису і є необхідними.
- Пункти і параграфи повинні мати таку назву, яка несе інформацію про їх зміст. Поширеною помилкою є використання помітних заголовків і підзаголовків, котрі нічого не додають до змісту або підпису.

Посібник по методу Маргарет Екар

- Використовуйте просту мову, щоб висловлювати складні думки.
- Використовуйте нормальну структуру розмовних фраз.
- Одна основна ідея в кожному рядку, кінець рядка збігається з кінцем фрази.
- Рядок у 45 символів, текст розбитий на короткі абзаци, що складаються від 4 до 5 рядків.
- Використовуйте активні форми дієслів і ставте підмет на початку речень.
- Уникайте: підрядних речень, складних структур, непотрібних прислівників, переносів наприкінці рядків.
- Прочитайте текст вголос і зверніть увагу на природні паузи.
- Доберіть слова і розділові знаки так, щоб відобразити ритм мови.
- Обговоріть текст зі своїми друзями/колегами і зверніть увагу на їхні коментарі.
- Прирівняйте письмовий текст з проектом виставки.
- Прикріпіть проект тексту на місце його призначення для того, щоб оцінити ефекти.
- Постійно коригуйте та вдосконалюйте вибір слів.
- Сфокусуйте значення майже до «поетичний рівня».

Посібник по кількості слів в інформаційних матеріалах, представлених на виставці.

- Підписи, що впроваджують у виставку - не більше 100 слів
- Підписи, що містять інформацію про конкретну тему або розділ виставки - не більше 150 слів
- Підписи з інформацією про підрозділ виставки чи присвяченого детальній проблемі - не більше 200 слів
- Підписи об'єктів - в ідеалі 25-50, до 75 слів

Бібліографія і джерела

- Б. Шиманська, Рекомендації по спільному використанню музейних установ для людей з обмеженими можливостями і створення аудіо описів до витворів мистецтва, опублікована на сайті www.nimoz.pl
- *The Informability Manual*. Wendy Gregory, COI Communications, 1996.
- Населення. Статус і демографічна та соціальна структура, загальнонаціональний перепис населення та житлового фонду 2011 року, Варшава 2013, доступний на <http://www.stat.gov.pl/>
- *Ситуація неповносправних в 2011 році, документ на сайті Управління Урядового уповноваженого з питань неповносправних*, <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosc-w-liczbach-/rynek-pracy/informacje-i-dane-dotyczace-rynk/>
- *ABC Неповносправний гість у музеї. Тренінги NIMOZ, 2/2013, опубліковані на сайті www.nimoz.pl*
- *Exhibitions for All. A practical guide to designing inclusive exhibitions*, Trustees of the National Museums of Scotland 2002.
- В. Serrell, *Exhibit Labels. An Interpretive Approach*, Altamira Press, 1996.
- E. Gilmore, J. Sabine, *Writing readable text: evaluation of the Ekarv metod*, w: *The Education Role of Museums*, Routledge 1999.

www.muzeum.stalowawola.pl